

PREVOD DIJELA IZVJEŠTAJA AMNESTI INTERNEŠNALA (AMNESTY INTERNATIONAL) O CRNOJ GORI ZA 2022/23. GODINU

Prevela: NVO Akcija za ljudska prava (Human Rights Action – HRA)

CRNA GORA

Predsjednik: Milo Đukanović

Predsjednik vlade: Dritan Abazović (obavlja dužnost od avgusta, u aprilu zamijenio Zdravka Krivokapića).

I dalje je prisutna nekažnjivost za zločine po međunarodnom pravu, kao i za torturu i napade na novinare. Policija nije adekvatno reagovala na slučajeve nasilja u porodici. Verbalno zlostavljanje i prijetnje diskriminisanim grupama dovele su do pogoršanja već postojećih etničkih podjela.

ISTORIJAT

Dva premijera su smijenjena glasanjem o nepovjerenju, što je dovelo do političke krize. Održani su masovni protesti na kojima su se zahtijevali prijevremeni parlamentarni izbori, funkcionalan Ustavni sud i izmjene zakona kojim bi se ograničila ovlašćenja predsjednika.

PRAVO NA ISTINU, PRAVDU I ODŠTETU

Direktor policije se u maju izvinio ožalošćenim porodicama 66 bošnjačkih izbeglica koje je 1992. godine nasilno otela crnogorska policija.

Specijalni državni tužilac je u avgustu ispitao navode da je penzionisani admiral Dragan Samardžić učestvovao u protivpravnom granatiranju Splita, u Hrvatskoj, u novembru 1991. godine.

U decembru je nastavljen postupak protiv nekadašnjeg vojnika Armije bosanskih Srba Slobodana Pekovića, optuženog za silovanje zaštićene svjedokinje i ubistvo još dvoje ljudi u Foči 1992. godine.

Bivši predsjednik Vrhovnog suda i predsjednik Privrednog suda privedeni su pod sumnjom za korupciju u aprilu, odnosno maju, dok je u decembru Specijalni državni tužilac uhapšen zbog zloupotrebe službenog položaja. Evropska komisija je u oktobru pozvala Crnu Goru da primjeni zakon kojim se jačaju nezavisnost, integritet, odgovornost i profesionalnost pravosuđa.

TORTURA I DRUGI OBLICI ZLOSTAVLJANJA

Komitet UN-a protiv torture je u maju ponovio svoju dugogodišnju zabrinutost u vezi sa uslovima i pravima pritvorenika u policijskim pritvorima i zatvorima, kao i u vezi sa nedostatkom nezavisnih istraga o zlostavljanju.

U martu je pet policajaca optuženo da su 2020. godine mučili Marka Boljevića kako bi od njega iznudili iskaz. Policijski inspektor je u junu na sličan način optužen u vezi sa mučenjem Marka Boljevića i jednog osumnjičenog, Benjamina Mugošu.

SLOBODA IZRAŽAVANJA

Prijavljeno je 25 napada na novinare. Vlada je u septembru zatražila pomoć stranih eksperata u ponovnim istragama starih predmeta, uključujući i ubistvo Duška Jovanovića, urednika lista *Dan* iz 2004. godine.

Vrhovni sud je u junu naložio ponovno suđenje istraživačkom novinaru Jovu Martinoviću, nakon što je ukinuo osuđujuću presudu koja mu je 2020. godine izrečena za navodno učešće u trgovini drogom.

NASILJE NAD ŽENAMA I DEVOJČICAMA

Dvije žene su ubijene od strane partnera ili bivših partnera. Jedna je prethodno bila hospitalizovana i nasilničko ponašanje muža je prijavila policiji. Komitet UN-a protiv torture je u maju postavio pitanje malog broja slučajeva krivičnog gonjenja i blagih kazni izrečenih u vezi sa nasiljem u porodici.

Žene koje su aktivne u javnom životu bile su podvrgnute mizoginom zlostavljanju, čak i od strane zvaničnika.

DISKRIMINACIJA

PRAVA PRIPADNIKA LGBTI ZAJEDNICE

Neuspjeh vlade da uskladi odredbe Zakona o životnom partnerstvu lica istog pola iz 2020. godine spriječio je parove koji su se vjenčali u inostranstvu da se registruju u Crnoj Gori. Počinioci napada na prostorije nevladine organizacije Juventas su optuženi. U julu se predsjedniku NVO Queer Montenegro prijetilo smrću na društvenim mrežama. NVO Spektra je izradila Nacrt zakona o pravnom prepoznavanju rodnog identiteta.

ROMI I EGIPĆANI

Prema podacima UNHCR-a, UN-ove agencije za izbjeglice, u novembru je bilo manje od 500 lica bez državljanstva, uključujući Rome i Egipćane raseljene sa Kosova i 250 romske djece rođene u Crnoj Gori koja nisu imala dokumentaciju neophodnu za ostvarivanje osnovnih socijalnih i ekonomskih prava.

PRAVA IZBJEGLICA I MIGRANATA

Prema podacima UNHCR-a, UN-ove agencije UN za izbjeglice, do oktobra je u Crnu Goru ušlo 6.758 izbjeglica i migranata, ali ih je samo 2% zatražilo azil. Komitet UN protiv torture ocijenio je da je većini uskraćen pristup efikasnom postupku pribavljanja azila, uz isticanje nedostatka procesnih mjera zaštite, uključujući i onih koje se odnose na protjerivanje.